



Det gamle Huus

Original tekst af H.C. Andersen - 1848

Kilde: Det Kongelige Bibliotek

Der var omme i Gaden et gammelt, gammelt Huus, det var næsten tre hundrede Aar, det kunde man læse sig til paa Bjælken, hvor Aarstallet var skaaret ud tilligemed Tulipaner og Humleranker; der stod hele Vers bogstaverede som i gamle Dage, og over hvert Vindue var der i Bjælken snittet et Ansigt, som vrængede; den ene Etage gik et langt Stykke ud over den anden, og lige under Taget var en Bly-Rende med Dragehoved; Regnvandet skulde løbe ud af Gabet, men det løb ud af Maven, for der var Hul paa Renden.

Alle de andre Huse i Gaden vare saa nye og saa nette, med store Ruder og glatte Vægge, man kunde nok see at de vilde ikke have noget at gjøre med det gamle Huus; de tænkte nok: "hvor længe skal det Skrummel staae til Spektakel her i Gaden; saa løber Carnappet saadan ud, at Ingen fra vore Vinduer kan see hvad der skeer i den Kant! Trappen er saa bred som til et Slot og saa høi som til et Kirketaarn. Jerngelænderet seer jo ud som Døren til en gammel Begravelse, og saa har det Mæssingknapper. Det er flaut!"

Lige over for i Gaden var ogsaa nye og nette Huse og de tænkte som de andre, men ved Vinduet her sad en lille Dreng med friske røde Kinder, med klare straalende Øine, han syntes rigtignok bedst om det gamle Huus, og det baade i Solskin og i Maaneskin. Og saa han over paa Muren, hvor Kalken var gaaet af, saa kunde han sidde og udfinde der alle de underligste Billeder, akkurat hvorledes Gaden havde seet ud før med Trapper, Karnapper og spidse Gavle; han kunde see Soldater med Hellebarder, og Tagrender der løb om som Drager og Lindorme. - Det var rigtig nok et Huus at see paa! og derovre boede en gammel Mand, som gik i Skjægs Buxer, havde en Kjole med store Mæssingknapper og en Paryk, som man kunde see var en virkelig Paryk. Hver Morgen kom der til ham en gammel Karl, som ryddede op og gik Ærinder, ellers var den gamle Mand i de Skjægs Buxer ganske alene i det gamle Huus; imellem kom han hen til Vindues-Ruden og saa ud, og den lille Dreng nikkede til ham, og den gamle Mand nikkede igjen, og saa vare de Bekjendtere og saa vare de Venner, skjøndt de aldrig havde talt med hinanden, men det kunde da ogsaa være det samme.

Den lille Dreng hørte sine Forældre sige: "den gamle Mand derovre har det meget godt, men han er saa skrækkelig ene!"

Næste Søndag tog den lille Dreng og svøbte noget ind i et Stykke Papir, gik ned i Porten, og da han, som gik Ærinder, kom forbi, sagde han til ham: "hør! vil du bringe den gamle Mand derovre dette fra mig! jeg har to Tinsoldater, dette er den ene; han skal have den, for jeg veed at han er saa skrækkelig ene."

Og den gamle Karl saa ganske fornøiet ud, nikkede og bar Tinsoldaten over i det gamle Huus. Siden kom der Bud om den lille Dreng ikke havde Lyst til selv at komme over at gjøre Besøg, og det fik han Lov til af sine Forældre, og saa kom han over i det gamle Huus.

Og Mæssingknapperne paa Trappe-Gelænderet skinnede meget stærkere end ellers, man skulde troe at de vare polerede i Anledning af Besøget, og det var som om de udskaarne Trompetere - for der var udskaaret i Døren Trompetere, som stode i Tulipanerne - blæste af alle Kræfter, Kinderne saa meget tykkere ud end før. Jo de blæste: "Tratteratra! den lille Dreng kommer! tratteratra!" - og saa gik Døren op. Hele Gangen var med gamle Portrætter, Riddere i Harnisk og Fruer i Silkekjole; og Harniskerne raslede og Silkekjolerne raslede! - Og saa kom der en Trappe, den gik et stort Stykke opad og et lille Stykke ned - og saa var man paa en Altan, der rigtignok var meget skrøbelig, med store Huller og lange Sprækker, men der voxte Græs og Blade op af dem Allesammen, for hele Altanen udenfor, Gaarden og Muren, var med saa meget Grønt, det saa ud som Have, men det var kun en Altan. Her stode gamle Urtepotter, som havde Ansigt og Æsel-Ører; Blomsterne de voxte nu ligesom de vilde. I den ene Potte løb det over alle Bredder med Nelliker, det vil sige med det Grønne, Skud ved Skud, og ganske tydeligt sagde det: "Luften har klappet mig, Solen har kysset mig og lovet mig en lille Blomst paa Søndag, en lille Blomst paa Søndag!"

Og saa kom de ind i et Kammer, hvor Væggene vare med Svinelæders Betræk og der var trykt Guldblomster paa.

"Forgyldning forgaaer,

Men Svinelæder bestaaer!"





sagde Væggene.

Og der stode Lænestole saa høiryggede, saa udskaarne, og med Arme paa begge Sider. "Sid ned! sid ned!" sagde de. "Uh, hvor det knager i mig! nu faaer jeg nok Gigt ligesom det gamle Skab! Gigt i Ryggen, uh!"

Og saa kom den lille Dreng ind i Stuen hvor Karnappet var og hvor den gamle Mand sad.

"Tak for Tinsoldaten, min lille Ven!" sagde den gamle Mand. "Og tak fordi du kommer over til mig!"

"Tak! Tak!" eller "Knak! Knak!" sagde det i alle Meublerne; de vare saa mange at de næsten stode hverandre iveien for at see den lille Dreng.

Og midt paa Væggen hang et Skilderi med en deilig Dame, saa ung, saa glad, men ganske klædt paa, som i gamle Dage, med Pudder i Haaret og Klæder, som stode stive; hun sagde hverken "tak" eller "knak," men saae med sine milde Øine paa den lille Dreng, som strax spurgte den gamle Mand: "hvor har du faaet hende?"

"Omme hos Marskandiseren!" sagde den gamle Mand. "Der hænge saa mange Billeder; Ingen kjende eller bryde sig om dem, for de ere begravede Allesammen, men i gamle Dage har jeg kjendt hende og nu er hun død og borte i et halvhundrede Aar!"

Og under Skilderiet hang bag Glas en Bouquet visne Blomster; de vare vist ogsaa et halvhundrede Aar, saa gamle saae de ud. Og Perpendikelen paa det store Uhr gik frem og tilbage og Viseren dreiede og Alting i Stuen blev endnu ældre, men det mærkede de ikke.

"De sige hjemme," sagde den lille Dreng, "at Du er saa skrækkelig ene!"

"O," sagde han, "de gamle Tanker, med hvad de kunne føre med sig, komme og besøge mig, og nu kommer du jo ogsaa! - Jeg har det meget godt!"

Og saa tog han ned af Hylden en Bog med Billeder, der vare hele lange Optog, de forunderligste Karreeter, som man ikke seer dem nu til Dags, Soldater som Kløverknægt og Borgere med vaiende Faner; Skræderne havde deres med en Sax, som blev holdt af to Løver og Skomagerne deres uden Støvle, men med en Ørn, som havde to Hoveder, for Skomagerne maa have Alting saaledes at de kunne sige: det er et Par. - Jo det var en Billedbog!

Og den gamle Mand gik ind i den anden Stue for at hente Syltetøi, Æbler og Nødder; - der var rigtig nok velsignet ovre i det gamle Huus.

"Jeg kan ikke holde det ud!" sagde Tinsoldaten, som stod paa Dragkisten; "her er saa eensomt og saa sørgeligt; nei, naar man har været i Familieliv, kan man ikke vænne sig til dette her! - Jeg kan ikke holde det ud! Den hele Dag er saa lang og Aftenen er endnu længer! her er slet ikke, som ovre hos Dig, hvor din Fader og Moder talte saa fornøiede, og hvor Du og alle I søde Børn gjorde saadant et deiligt Spektakel. Nei hvor den gamle Mand har det eensomt! troer Du han faaer Kys! troer Du han faaer milde Øine, eller Juletræ! Han faaer ikke noget, uden Begravelse! - jeg kan ikke holde det ud!"

"Du maa ikke tage det saa sørgeligt!" sagde den lille Dreng; "jeg synes her er saa deiligt og alle de gamle Tanker, med hvad de kunne føre med sig, komme jo og gjøre Besøg!"

"Ja, dem seer jeg ikke og dem kjender jeg ikke!" sagde Tinsoldaten, "jeg kan ikke holde det ud!"

"Det maa Du!" sagde den lille Dreng.

Og den gamle Mand kom med det meest fornøiede Ansigt, det deiligste Syltetøi, Æbler og Nødder, og saa tænkte den lille Dreng ikke paa Tinsoldaten.

Lykkelig og fornøiet kom den lille Dreng hjem, og der gik Uger og der gik Dage, og der blev nikket til det gamle Huus og fra det gamle Huus, og saa kom den lille Dreng derover igjen.

Og de udskaarne Trompetere blæste: "tratteratra! der er den lille Dreng! tratteratra!" og Sværd og Rustning paa Ridderbillederne raslede og Silkekjolerne raslede, Svinelæderet talte og de gamle Stole havde Gigt i Ryggen: "av!" det var akkurat ligesom første Gang, for der ovre var den ene Dag og Time ligesom den anden.

"Jeg kan ikke holde det ud!" sagde Tinsoldaten, "jeg har grædt Tin! her er altfor sørgeligt! lad mig heller gaae i Krig og miste Arme og Been! det er dog en Forandring. Jeg kan ikke holde det ud! - nu veed jeg hvad det er at have Besøg af sine gamle Tanker, med hvad de kunne føre med! jeg har havt Besøg af mine og Du kan troe, det er ingen Fornøielse i Længden, jeg var tilsidst nær ved at springe ned af Dragkisten. Alle I dervore i Huset saae jeg saa tydeligt, som om I virkelig var her; det var igjen den Søndag-Morgen, som Du veed nok! Alle I Børn stode



foran Bordet og sang eders Psalme, som I synge den hver Morgen; I stode andægtige med foldede Hænder, og Fader og Moder vare ligesaa høitidelige, og saa gik Døren op og den lille Søster Maria, som ikke er to Aar endnu, og som altid dandser naar hun hører Musik eller Sang, hvad Slags det endogsaa er, blev sat ind, - hun skulde det nu ikke, - og saa begyndte hun at dandse, men kunde ikke komme i Tact, for Tonerne vare saa lange, og saa stod hun først paa det ene Been og hældede Hovedet heelt forover, og saa paa det andet Been og hældede Hovedet heelt forover, men det vilde ikke slaae til. I stode meget alvorlige, Allesammen, skjøndt det var nok svært, men jeg loe indvendig og derfor faldt jeg ned af Bordet og fik en Bule, som jeg endnu gaaer med, for det var ikke Ret af mig at lee. Men det Hele gaaer nu igjen indeni mig, og Alt hvad jeg saadan har oplevet; og det er nok de gamle Tanker med hvad de kunne føre med! - Siig mig, om I synge endnu om Søndagen? Siig mig Lidt om den lille Maria! og hvordan har min Kammerat det, den anden Tinsoldat! ja han er rigtignok lykkelig! - jeg kan ikke holde det ud!"

"Du er foræret bort!" sagde den lille Dreng, "Du maa blive. Kan Du ikke indsee det?"

Og den gamle Mand kom med en Skuffe, hvori der var meget at see, baade "Kridthuus", og "Balsombøsse", og gamle Kort, saa store og saa forgyldte, som man aldrig seer dem nu. Og der blev aabnet flere Skuffer og Claveret blev aabnet, det var med Landskab indvendigt paa Laaget, og det var saa hæst da den gamle Mand spillede paa det; og saa nynnede han en Vise.

"Ja, den kunde hun synge!" sagde han og saa nikkede han til Portrættet, som han havde kjøbt hos Marskandiseren, og den gamle Mands Øine de skinnede saa klare.

"Jeg vil i Krig! jeg vil i Krig!" raabte Tinsoldaten saa høit han kunde og styrtede sig lige ned paa Gulvet. -

Ja, hvor blev han af? Den gamle Mand søgte, den lille Dreng søgte, borte var han og borte belv han. "Jeg finder ham nok!" sagde den Gamle, men han fandt ham aldrig; Gulvet var alt for aabent og hullet; - Tinsoldaten var faldet gennem en Sprække og der laae han som i aaben Begravelse.

Og den Dag gik og den lille Dreng kom hjem, og Ugen gik og der gik flere Uger. Vinduerne vare ganske frosne; den lille Dreng maatte sidde og aande paa dem for at faae et Kighul over til det gamle Huus, og der var Sneen fyget ind i alle Snirkler og Indskrifter, den laae heelt op over Trappen, ligesom om der var Ingen hjemme, og der var heller Ingen hjemme, den gamle Mand var død!

Om Aftenen holdt en Vogn udenfor, og ned i den bar man ham i hans Kiste, han skulde ud at ligge paa Landet i sin Begravelse. Der kørte han nu, men Ingen fulgte, alle hans Venner vare jo døde. Og den lille Dreng kyssede paa Fingeren efter Kisten da den kørte.

Nogle Dage efter blev der Auction paa det gamle Huus, og den lille Dreng saae fra sit Vindue, hvor man bar bort: den gamle Riddere og de gamle Damer, Urtepotterne med lange Ører, de gamle Stole og de gamle Skabe; noget kom her og noget kom der; Portrættet af hende, som var fundet hos Marskandiseren, kom til Marskandiseren igjen og der hang det altid, for Ingen kjendte hende mere, Ingen brød sig om det gamle Billede.

I Foraaret rev man Huset selv ned, for det var et Skrummel, sagde Folk. Man kunde see fra Gaden lige ind i Stuen til det Svineskinds Betræk, som blev flænget og revet; og det Grønne om Altanen hang ganske vildsomt om de faldende Bjælker. - Og saa blev der ryddet op.

"Det hjalp!" sagde Nabohusene.

Og der blev bygget et deiligt Huus med store Vinduer og hvide, glatte Mure, men foran, hvor egentligt det gamle Huus havde staaet, plantedes en lille Have og op af Naboens Mure voxte vilde Viinranker; foran Haven kom et stort Jerngitter med Jernport, det saae stadseligt ud, Folk stode stille og kigede derind. Og Spurve hang sig i Sneseviis, paa Viinrankerne, snakkede i Munden paa hverandre, saa godt de kunde, men det var ikke om det gamle Huus, for det kunde de ikke huske, der var gaaet saa mange Aar, at den lille Dreng var voxet op til en heel Mand, ja en dygtig Mand, som hans Forældre havde Fornøjelse af; og han var lige blevet gift og med sin lille Kone flyttet ind i Huset her, hvor Haven var; og han stod hos hende der i det hun plantede en Markblomst, som hun fandt saa yndig. Hun plantede den med sin lille Haand og klappede Jorden til med Fingrene. - Av! hvad var det? Hun stak sig. Der sad noget Spidst lige op af den bløde Jord.



Det var - ja tænk! det var Tinsoldaten, ham som var blevet borte oppe hos den gamle Mand, og var rumlet og tumlet mellem Tømmer og Gruus og tilsidst havde ligget mange Aar i Jorden.

Og den unge Kone tørrede Soldaten, først med et grønt Blad og saa med sit fine Lommetørklæde, det havde saadan en deilig Lugt! og det var for Tinsoldaten, ligesom om den vaagnede op af en Dvale.

"Lad mig see ham!" sagde den unge Mand, loe og rystede saa med Hovedet. "Ja ham kan det nu ikke være, men han husker mig paa en Historie med en Tinsoldat jeg havde, da jeg var en lille Dreng!" og saa fortalte han sin Kone om det gamle Huus, og den gamle Mand, og om Tinsoldaten han sendte over til ham, fordi han var saa skrækkelig ene, og han fortalte det saa akkurat, som det virkelig havde været, saa at den unge Kone fik Taarer i Øinene over det gamle Huus og den gamle Mand.

"Det kan dog være at det er den samme Tinsoldat!" sagde hun, "jeg vil gjemme den og huske paa Alt hvad Du har fortalt mig; men den gamle Mands Grav maa Du vise mig!"

"Ja den veed jeg ikke," sagde han, "og Ingen veed den! alle hans Venner vare døde, Ingen passede den og jeg var jo en lille Dreng!"

"Hvor han maa have været skrækkelig ene!" sagde hun.

"Skrækkelig ene!" sagde Tinsoldaten, "men deiligt er det, ikke at blive glemt!"

"Deiligt!" raabte Noget tæt ved, men Ingen uden Tinsoldaten saae at det var en Lap af det Svinelæders Betræk, det var uden al Forgylldning, det saae ud, som vaad Jord, men en Mening havde det og den sagde det:

"Forgylldning forgaaer,
Men Svinelæder bestaaer."

Dog det troede Tinsoldaten ikke.